

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ В АГРАРНИХ ВНЗ

Л. І. МАКОДЗЕЙ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики навчання та управління навчальними закладами Національного університету біоресурсів і природокористування України

М. В. МИХАЙЛІЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики навчання та управління навчальними закладами Національного університету біоресурсів і природокористування України

***Анотація.** У статті зроблено акцент на системі забезпечення вищої якості освіти в Україні та потребі її виміру й оцінки, що зумовлює необхідність у відповідних фахівцях; висвітлено концепцію підготовки фахівців з освітніх вимірювань в Національному університеті біоресурсів і природокористування України; виокремлено основні чинники, які викликають необхідність у підготовці таких фахівців, обґрунтовано специфіку підготовки фахівців з освітніх вимірювань, можливості їх працевлаштування.*

***Ключові слова:** якість, якість освіти, моніторинг якості освіти, освітні вимірювання, фахівець з освітніх вимірювань*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Якісна освіта сьогодні – це один із основних індикаторів якості життя, інструмент соціальної та культурної злагоди й економічного зростання. Не випадково серед характеристик так званого індексу розвитку людського потенціалу, за яким Програма розвитку ООН порівнює рівень соціального й економічного розвитку країн, показник освітньої діяльності є одним з трьох основних індикаторів (добробут, освіта та здоров'я) в інтегрованій оцінці якості людського життя. Усвідомлюючи важливість володіння якісною освітою, більшість країн світу оголошує цю проблему національним пріоритетом і передумовою власної національної безпеки [2].

Приєднання України до реалізації цілей і принципів Болонського процесу, метою якого є забезпечення якісного освітнього рівня фахівців, відповідність їхньої підготовки міжнародному ринку праці, зумовило актуальність питання виміру й оцінки якості освіти. Законодавчим підґрунтям цього процесу стало прийняття 1) Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» від 04.07.2005 № 1013/2005, 2) постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» від 25 серпня 2004 року № 1095, 3) постанови Кабінету Міністрів України «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» від 04 липня 2005 року № 1013, на виконання яких було створено у 2005 році Український центр оцінювання якості освіти, діяльність якого спрямована на розроблення та апробацію моделей зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів для створення умов рівного доступу до вищої освіти. У результаті по всій Україні організовано регіональні центри оцінювання

якості освіти, що зумовили пошук не тільки ефективних методів оцінювання навчальних досягнень учнів, а й фахівців у галузі освітніх вимірювань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність підготовки фахівців з освітніх вимірювань в Україні висвітлюється у працях В.П. Сергієнко, Л.О. Кухар, Ю.О. Ковальчук, О.В. Авраменко, Р.Я. Ріжняк та інших, які й заклали основу з підготовки таких фахівців у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Кіровоградському державному університеті імені Володимира Винниченка, Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя та Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького. У зазначених ВНЗ основна увага зосереджується на вивчення проблем оцінювання і вимірювання педагогічної освіти, де студенти знайомляться з існуючими системами педагогічного менеджменту, моніторингу, оцінювання загальноосвітніх навчальних закладів, вищих навчальних закладів педагогічного спрямування.

Але такі навчальні заклади не вивчають специфіку оцінки й моніторингу вищих аграрних навчальних закладів і, відповідно, випускники, які в подальшому задіяні у галузі аграрної освіти не готові здійснювати процедури вимірювання і моніторингу якості освіти.

Зважаючи на це, **метою статті** є висвітлення концепції підготовки фахівців з освітніх вимірювань в Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закономірність змін, що виходять з соціально-економічних перспектив ХХІ ст., визначила необхідність вимірювання якості освіти з метою його підвищення. Найважливішим завданням освіти стає вироблення надійного, керованого, об'єктивного інструментарію оцінки якості освіти, її відповідність мінливим концепціям навчання і контролю, практичним підходам, освітнім потребам особистості.

Серед чинників, що формують нинішню ситуацію у сфері науково-методичного забезпечення контрольних-оцінних систем, можна виокремити найбільш важливі:

1) зміна змісту освіти; інформатизація всіх його рівнів і підвищення ролі творчих аспектів підготовки особистості на всіх освітніх етапах;

2) забезпечення варіативності освітніх програм, вдосконалення структури державних освітніх стандартів; введення зовнішнього незалежного оцінювання як незаангажованої форми атестації випускників та ефективної системи відбору абітурієнтів; інтеграція України у світовий освітній простір;

3) інші напрями, які актуалізують проблему контролю результатів освітньої діяльності по численності дисциплін на різних етапах навчання.

Разом з тим, традиційна система контролю та оцінки якості навчальних досягнень особистості володіє багатьма суттєвими недоліками, не сумісними з сучасними напрямками модернізації освіти та управління його якістю. До їх переліку в першу чергу відносяться:

1) прояв суб'єктивізму оцінок педагогів;

2) відсутність засобів об'єктивного контролю, адекватних сучасному рівню вимог і компетентнісного підходу в навчанні;

3) відсутність стандартизованих вимірників, єдиних шкал та критеріїв оцінювання;

4) недостатнє методичне забезпечення самоконтролю, самокорекції і самооцінки результатів освітньої діяльності;

5) відсутність сучасних методів практичної реалізації ідей особистісно орієнтованого та студентоцентрованого підходів в організації освітнього процесу тощо.

Мінімізувати суб'єктивний фактор впливу на оцінювання якості освіти можливо із застосуванням сучасних засобів виміру освітніх результатів. Пошук відповіді на питання «Як виміряти і як оцінити результат?» привів вчених і практиків до спроби «технологізувати» процес оцінки підготовленості учнів та студентів. Істотні зміни зазнає концепція оцінки, оскільки тільки кількісний підхід не надає точної характеристики рівня отриманої освіти, а якісний утруднений через невідпрацювання критеріїв. Комбінування різних підходів, використання різноманітних процедур оцінки й виміру освітніх результатів можуть виявити об'єктивну інформацію про якість підготовленості учнів, студентів і якості освітніх послуг.

Проблема якості освіти в Україні як важливого чинника ефективного реформування освітньої системи вперше була піднята на національному рівні професором Національного університету біоресурсів і природокористування України Лікарчуком Ігорем Леонідовичем [1]. На основі аналітичного дослідження було констатовано, що в освітній галузі склалася ситуація, коли український політикум, здійснюючи реформування освітньої галузі, не має достатньої волі та знань для створення ефективною системи моніторингу якості освіти, а громадянське суспільство – ефективних інструментів і можливостей для участі в цьому процесі.

Зважаючи на актуальність науки освітніх вимірювань в нашій країні, логічним постає і значущість професії фахівця з моніторингу якості освіти в Україні, що підтверджується і постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) №787 від 24.08.2010 р., згідно якої «Освітні вимірювання» вперше введено до переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах на другому (магістерському) рівні. Сьогодні, зважаючи на нову постанову КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» № 266 від 29.04.2015, ми можемо говорити про підготовку фахівців з освітніх вимірювань за освітньо-професійною та освітньо-науковою магістерською програмою з галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 011 «Науки про освіту».

Підготовки магістрів за зазначеними програмами зумовлено зростаючою потребою у фахівцях з освітніх вимірювань, яка породжена повномасштабною реалізацією зовнішнього незалежного оцінювання, масовим запровадженням тестових технологій у навчальний процес в навчальних закладах усіх рівнів, а також першими фактами доповнення освітніми вимірюваннями практики моніторингу якості освіти, ліцензування та сертифікації професійної діяльності, програм професійного відбору для оптимізації різних секторів економіки України тощо [3].

Необхідність у фахівцях з освітніх вимірювань зумовлена й законодавчими змінами, які пов'язані з прийняттям Закону України «Про вищу освіту», наскрізною тематикою якого є запровадження системи забезпечення якості вищої освіти, в основі якої є налагодження системи її оцінювання і моніторингу.

Згідно з новим Законом в Україні має функціонувати колегіальний орган – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, яке міститиме у структурі галузеві експертні ради. Однак процес його створення затягується, оскільки існує брак фахівців, які здатні організувати роботу по за-

безпеченню якості вищої освіти взагалі й її вимірюванню зокрема.

В умовах тотального впровадження системи забезпечення якості освіти необхідними є фахівці, здатні визначити, змодельювати та здійснити процедури освітнього вимірювання за галузевою спрямованістю. Проблема в фахівцях з освітніх вимірювань аграрної освіти є актуальною і обумовлена створенням та функціонуванням органів, центрів щодо оцінки якості освіти на обласному, районному та місцевому рівнях, їх структурних експертних підрозділів, спеціалізованих установ та організацій як державного так і громадського значення.

На сьогоднішній день підготовка висококваліфікованих фахівців з освітніх вимірювань для аграрної освітньої галузі знаходиться на початковій стадії. У зв'язку з розпорядженням Кабінету міністрів України від 4 лютого 2015 р. № 87-р про передачу із сфери управління Міністерства аграрної політики та продовольства і Державної фіскальної служби до сфери управління Міністерства освіти і науки цілісні майнові комплекси навчальних закладів та державної установи посилюється актуальність проблеми підготовки фахівців з освітніх вимірювань для вищих навчальних закладів аграрного спрямування.

Сьогодні основним науково-навчальним центром підготовки фахівців для аграрної галузі є Національний Університет біоресурсів і природокористування України. Його лідерство по наданню освітніх послуг у зазначеній галузі є беззаперечним, що підтверджено не тільки вітчизняним та міжнародними показниками, а й довірою трудових колективів аграрних вищих навчальних закладів..

У зв'язку з цим освітня діяльність аграрних вищих навчальних закладів вступає у новий етап, де якість освіти й її якісне оцінювання та вимір стає передумовою їх існування. У рамках впровадження системи забезпечення якості освіти в Україні у всіх навчальних закладах мають бути створені центри оцінки якості освіти, які здійснюватимуть моніторинги, проводитимуть контроль знань, умінь і навичок тощо, тому фахівці з освітніх вимірювань необхідні.

Про необхідність створення центру якості освіти вищого навчального закладу йшлося й під час ділової зустрічі (на той час) директора Українського центру оцінювання якості освіти, доктора педагогічних наук І.Л. Лікарчука з ректором Національного університету біоресурсів і природокористування України С.М. Ніколаєнка [4].

Разом з тим, слід підкреслити, що Національним університетом біоресурсів і природокористування України проводиться активна діяльність у напрямі забезпечення якості вищої освіти. Зокрема, в університеті затверджено:

- 1) Програму розвитку університету на 2015-2020 роки «ГОЛОСІЇВСЬКА ІНІЦІАТИВА – 2020»;
- 2) Положення про забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Відкриття магістерської освітньо-професійної та освітньо-наукової програми «**Освітні вимірювання**» у Національному університеті біоресурсів і природокористування України дасть можливість готувати фахівців, які відповідали б рівню державних вимог з урахуванням специфіки сільськогосподарського виробництва до кар'єри в освітніх вимірюваннях, оцінки, дослідження та статистичної / кількісного аналізу. Наші випускники матимуть змогу зай-

мати академічні посади в аграрних вищих навчальних закладах; урядових організаціях; науково-дослідних інститутах, центрах тощо.

Університет має всі можливості для відкриття такої спеціальності – наявність випускової кафедри з більшістю необхідного навчально-лабораторного обладнання, методичне забезпечення та досвідчені науково-педагогічні працівники. Підготовка фахівців за цією спеціальністю буде враховувати вимоги ринкових відносин в економіці держави та розвитку різноманітних форм оцінки якості освіти в галузі.

Висновки. Національний університет біоресурсів і природокористування України здатен здійснити внесок в реформу вищої освіти в Україні шляхом запровадження підготовки фахівців з освітніх вимірювань, необхідних для навчальних закладів, закладів управління освітою та урядових структур, а також післядипломних освітніх програм, спрямованих на встановлення тісних зв'язків між університетською освітою, державою та громадськістю; сприяти підвищенню рівня викладання та моніторингу якості освітніх програм у навчальних закладах; поширювати та популяризувати ідеї, надбання та методи освітніх вимірювань в українському суспільстві.

Перспективи подальших досліджень полягають у забезпеченні започаткування підготовки фахівців з освітніх вимірювань, удосконаленні магістерської програми, узгодження її з міжнародними аналогами тощо.

Література

1. Аналітична доповідь про стан моніторингу якості освіти в Україні / [Л. М. Гриневич, І. Л. Лікарчук, М. В. Михайліченко та ін.] ; за ред. І. Л. Лікарчука. – К. : МБО “Центр тестових технологій і моніторингу якості освіти”; Харків : Факт, 2011. – 96 с
2. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
3. Коваленко І. В. Проблеми підготовки фахівців з моніторингу якості освіти / Коваленко І. В., Сергієнко В.П. – Електронний ресурс. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/32080-60312-1-SM%20(1).pdf
4. НУБіПУ – нову якість освітнього процесу. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://nubip.edu.ua/node/12414>

REFERENCES

1. Analitichna dopovid` pro stan monitory`ngu yakosti osvity` v Ukrayini / [L. M. Gry`nevy`ch, I. L. Likarchuk, M. V. My`xajlichenko ta in.] ; za red. I. L. Likarchuka. – K. : MBO “Centr testovy`x tehnologij i monitory`ngu yakosti osvity`”; Harkiv : Fakt, 2011. – 96 s
2. Innovaciyi u vy`shnij osviti: problemy`, dosvid, perspekty`vy` : monografiya / za red. P. Yu. Sauxa. – Zhy`tomyr`r : Vy`d-vo ZhDU im. Ivana Franka, 2011. – 444 s.
3. Kovalenko I. V. Problemy` pidgotovky` faxivciv z monitory`ngu yakosti osvity` / Kovalenko I. V., Sergiyenko V.P. – Elektronny`j resurs. – Rezhy`m dostupu: file:///C:/Users/User/Downloads/32080-60312-1-SM%20(1).pdf
4. NUBiPU – novu yakist` osvitn`ogo procesu. – Elektronny`j resurs. – Rezhy`m dostupu: <http://nubip.edu.ua/node/12414>

КОНЦЕПЦИЯ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ИЗМЕРЕНИЯМ В АГРАРНЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Л. И. МАКОДЗЕЙ, кандидат педагогических наук, доцент кафедры методики обучения и управления учебными заведениями Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

Н. В. МИХАЙЛИЧЕНКО, кандидат педагогических наук, доцент кафедры методики обучения и управления учебными заведениями Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

***Аннотация.** В статье сделан акцент на системе обеспечения качества образования в Украине и необходимости ее измерения и оценки, что обуславливает необходимость в соответствующих специалистах; освещена концепция подготовки специалистов по образовательным измерениям в Национальном университете биоресурсов и природопользования Украины; выделены основные факторы, которые вызывают необходимость в подготовке таких специалистов, обоснованно специфику подготовки специалистов по образовательным измерениям, возможности их трудоустройства.*

***Ключевые слова:** качество, качество образования, мониторинг качества образования, образовательные измерения, специалист по образовательным измерениям*

CONCEPT OF TRAINING SPECIALISTS FOR EDUCATIONAL MEASUREMENTS IN AGRICULTURAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

L. MAKODZEY, Ph.D., associate professor of department of teaching methods and school management in National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

N. Mikhailichenko, Ph.D., assistant professor of department of teaching methods and school management in National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

***Summary.** The article it is focused on the quality assurance system of education in Ukraine and the need for its measurement and evaluation, which necessitates the relevant of specialists in educational measurement and evaluation; illuminated the concept of training specialists in educational measurement and evaluation at the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine; identified the main factors that cause the need for training of such professionals and reasonable specificity of training specialists in educational measurement and evaluation, their employment opportunities.*

***Keywords:** quality, quality of education, monitoring the quality of education, educational measurement, specialist in educational measurement and evaluation*